

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks assigned to questions.

- Q.1 a.** Explain any four types of violence inflicted on Indian women. [8]
- b.** What steps should be taken to prevent violence against women. [7]

OR

- a.** Explain the different types of mental disability. [8]
- b.** What are the causes of mental disability. [7]

- Q.2 a.** Explain how Hindu-Muslim Communalism is responsible for intergroup conflicts. [8]

- b.** State various measures adopted to combat communalism. [7]

OR

- a.** Explain some important linguistic conflicts. [8]

- b.** Explain the measures to resolve linguistic conflicts. [7]

- Q.3 a.** Write any four salient features of the constitution of India. [8]

- b.** Explain any four fundamental duties of the citizens of India. [7]

OR

- a.** Explain Gram Sabha and Composition of Panchayats as salient features of 73rd constitutional Amendment Act. [8]

- b.** Explain Reservation of seats in Panchayats. [7]

- Q.4 Write short notes on any FIVE of the following.** [15]

- a. India a multi-religious society.
- b. Any three characteristics of urban-rural population.
- c. Preference of male child-a cause of female foeticide.
- d. Any three causes of blindness.
- e. River water disputes in India.
- f. Sons of soil issue.
- g. Regional Political Parties.
- h. Communal Parties in India.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

प्र. १ अ. भारतीय स्त्रियांवर लादले जाणारे हिंसाचाराचे कोणतेही चार प्रकार स्पष्ट करा. (८)

ब. स्त्रियांवरील हिंसाचार रोखण्यासाठी कोणते उपाय योजले पाहिजेत ? (७)

किंवा

अ. मतिमंदत्वाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. (८)

ब. मतिमंदत्वाची कारणे कोणती आहेत ? (७)

प्र. २ अ. हिंदू-मुस्लिम जमातवाद गटांतर्गत संघर्षात कसा कारणीभूत ठरला आहे ते स्पष्ट करा. (८)

ब. जमातवादाविरुद्ध कोणत्या विविध उपाययोजना अमलात आणल्या आहेत ते लिहा. (७)

किंवा

अ. काही महत्वाचे भाषीय संघर्ष स्पष्ट करा. (८)

ब. भाषीय संघर्ष सोडविण्यासाठी उपाययोजना स्पष्ट करा. (७)

प्र. ३ अ. भारतीय राज्य घटनेची कोणतीही चार ठळक वैशिष्ट्ये लिहा. (८)

ब. भारतीय नागरिकांची कोणतीही चार मूलभूत कर्तव्ये स्पष्ट करा. (७)

किंवा

अ. ७३ व्या घटनादुरुस्तीचे ठळक वैशिष्ट्ये म्हणून ग्रामसभा व पंचायतीची रचना स्पष्ट करा. (८)

ब. पंचायतीतील जागांचे आरक्षण स्पष्ट करा. (७)

प्र. ४ खालीलपैकी कोणत्याही पाचांवर थोडक्यात टीप लिहा. (१५)

अ. भारत - एक बहुधर्मीय समाज.

ब. शहरी - ग्रामीण लोकसंख्येची कोणतीही तीन वैशिष्ट्ये.

क. मुलगास प्राधान्य स्त्री भ्रूणहत्येचे कारण

ड. अंधत्वाची कोणतीही तीन कारणे

इ. भारतातील नद्यांच्या पाण्याचे संघर्ष

फ. भूमीपुत्रांचा मुद्दा

ज. प्रादेशिक राजकीय पक्ष

ह. जमातवादी राजकीय पक्ष

* * * * *